

Lakialoite LA 82/2020 vp

Mai Kivelä vas ym.

Lakialoite laiksi raskauden keskeyttämisestä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnalle

ALOITTEEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Aloitteessa esitetään vuodelta 1970 peräisin olevan raskauden keskeyttämisestä annetun lain uudistamista siten, että laki kunnioittaa nykyistä paremmin raskaana olevan itsemääräämisoikeutta ja vastaa paremmin nykyistä käytäntöä. Lakia esitetään uudistettavaksi niin, että raskaudenkeskeytys ei edellytä raskaana olevalta laissa säädettyjen erityisten sosiaalisten tai muiden perusteiden esittämistä eikä kahden eri lääkärin antamaa lausuntoa. Aloitteen mukaan raskaus voidaan kahdenteentoista raskausviikkoon saakka keskeyttää raskaana olevan omasta pyynnöstä.

PERUSTELUT

Vuodelta 1970 peräisin oleva laki raskauden keskeyttämisestä on vanhentunut. Laki on uudistettava niin, että se perustuu raskaana olevan itsemääräämisoikeuteen ja vastaa paremmin nykyistä käytäntöä. Vapaa ja turvallinen abortti on tärkeää erityisesti naisten ihmisoikeuksien toteutumisen kannalta, sillä se vahvistaa raskaana olevan itsemääräämisoikeutta ja oikeutta päättää itse omasta lisääntymisestään.

Kun laki 50 vuotta sitten säädettiin, ajatus naisen itsemääräämisoikeudesta oli vieras. Sen sijaan, että raskaudenkeskeytykseen riittäisi raskaana olevan oma tahto, lakiin kirjattiin painavat vaatimukset sosiaalisista perusteluista sekä kahden lääkärin antamasta luvasta. Ensimmäinen lupa vaaditaan yleensä perusterveydenhuollosta ja toinen erikoissairaanhoidosta. Suomessa ei siis ole vapaata aborttia, vaan kotimainen aborttilaki on yksi Euroopan tiukimmista. Abortin sallivista maista ainoastaan Britanniassa vaaditaan Suomen lisäksi raskauden keskeyttämiseksi erityisten perusteiden esittämistä.

Monet Euroopan maat ovat vapauttaneet aborttilainsäädäntöään viime vuosina. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen mukaan lakien vapauttaminen ei ole vaikuttanut aborttien määrään. Aborttien vähentäminen on tärkeä tavoite, mutta abortin saatavuuden rajoittaminen on sen saavuttamiseen väärä ja toimimaton keino. Abortteja ei vähennetä aborttioikeutta rajaamalla, vaan ehkäisyn saatavuutta parantamalla ja seksuaalioikeuksia edistämällä. Yleinen kehitys on, että abortit vähenvät Euroopassa vuosi vuodelta. Myös Suomen tulee vihdoinkin päivittää aborttilainsäädäntö tähän päivään.

Lakialoite LA 82/2020 vp

Laki on uudistettava niin, että raskaudenkeskeytys ei vaadi erityisiä perusteluja vaan siihen riittää raskaana olevan oma tahto sekä yhden lääkärin tekemä tutkimus. Tulisi myös selvittää, voisiko tehtävään koulutettu sairaanhoitaja tai kättilö määrätä lääkkeitä alle kaksitoista viikkoa kestäneissä raskauksissa. Joka tapauksessa saatavuuden takaamiseksi on huolehdittava riittävästä tehtävään koulutetun henkilökunnan määrästä. Lääkkeelliset keskeytykset olisi voitava tehdä pääosin perusterveydenhuollossa, mutta kirurgiset keskeytykset tehtäisiin edelleen erikoissairaanhoidossa.

Raskaana olevan itsemääräämisoikeuden kannalta on olennaista, että laista poistetaan myös säännös, jonka mukaan lapsen isälle varataan tilaisuus esittää käsityksensä asiasta. Keskeistä on henkilön oikeus omaan kehoonsa ja oikeus päättää siihen liittyvistä kysymyksistä. Kysymys raskaana olevan ja isän tai muun henkilön välisestä kommunikaatiosta ratkaisun tiimoilta kuuluu pikemminkin kumppaneiden keskinäisen luottamuksen kuin lainsäädännön alaan. Niin raskaana olevalle kuin siittäjälle tai kumppanille tulisi kuitenkin tarvittaessa olla tarjolla tukea ja apua asian käsittelyyn.

Raskaana olevan ei pidä joutua selvittämään ihmissuhteitaan ja elämäntilannettaan lääkäreille, sillä se on tarpeetonta ja alistavaa. Myös monet lääkärit ovat toivoneet lain uudistamista ja pitäneet nykyistä rooliaan erikoisena. He haluavat hoitaa, eivät arvioida ihmisten vahvasti henkilökohtaisia ratkaisuja. Kahden lääkärin lausuntoa koskevan vaatimuksen poistoa on kannattanut myös Suomen Lääkäriliitto. Nykyinen laki on kuormittava paitsi raskaana olevalle myös terveydenhuoltojärjestelmälle sekä hoitohenkilökunnalle. Lisäksi ennen kaikkea psyykkisen tuen takaaminen tarvittaessa on ei-toivotusti raskaana olevalle tärkeää. Tällaista tukea voi kaivata myös siittäjä tai kumppani.

Vaikka Suomen aborttilaki on moneen muuhun Euroopan maahan verrattuna tiukka ja asettaa periaatteellisella tasolla raskaan kynnyksen abortille, abortin saavat käytännössä sitä ennen kahdennettatoista raskausviikkoa pyytävät. Laki vaatii siis päivittämistä myös sen takia, että laki ja käytäntö eivät kohta. Ylimääräinen byrokratia ja lain vaatimukset lääkärin lausunnoista pahimmillaan hidastavat prosessia, sillä lääkäreille on terveyskeskuksissa monesti pitkät jonot ja myös toisen lääkärin lausuntoa joutuu monesti jonottamaan. Pitkä prosessi tekee asiasta ei-toivotusti raskaana olevalle kohtuuttomasti vaikeampaa. Mitä mutkattomammin raskaudenkeskeytys saadaan, sitä paremmin se tukee aborttiin päätyvän psyykkistä hyvinvointia.

Abortti on toimenpide, jossa raskaus keskeytetään joko kirurgisesti tai lääkkeellisesti. Vuonna 1970 raskaudenkeskeytykset tehtiin kirurgisesti sairaalassa. Nykyään 97 prosenttia keskeytyksistä tehdään lääkkeellisesti raskauden alkuvaiheessa. Kotimainen aborttilaki on päivitettävä siis myös sen vuoksi, että hoitokäytännöt ovat 50 vuoden aikana muuttuneet suuresti ja laki on myös lääketieteellisesti vanhentunut. Laista tulee poistaa viittaukset lausunnonantaja- ja suorittajalääkäriin.

Raskauden keskeyttämistä koskevan perusteluvollisuuden ja kahden lääkärin lausunnon edellytyksen poistumisen myötä laki raskauden keskeyttämisestä selkeytyy ja yksinkertaistuu. Teknisenä muutoksena laissa olevat viittaukset Terveyskeskukseen on syytä päivittää viittauksiksi vuoden 2009 alusta toimineeseen Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvon-

Lakialoite LA 82/2020 vp

tavirastoon, jolle Terveystieteiden tutkimuskeskuksen tehtävät siirtyivät. Samalla laissa käytettyä terminologiaa päivitetään.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että eduskunta hyväksyy seuraavan lakiehdotuksen:

Laki

raskauden keskeyttämisestä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan raskauden keskeyttämisestä annetun lain (239/1970) 3 ja 6 §, sellaisina kuin ne ovat, 3 § laissa 493/2019 ja 6 § osaksi laissa 1085/1992, sekä

muutetaan 1 ja 2 §, 4 §:n 2 momentti, 5 §:n 2 ja 3 momentti, 5 a §, 7—11 § ja 15 §:n 2 momentti, sellaisina kuin niistä ovat, 1 § osaksi laissa 493/2019, 2 § ja 15 §:n 2 momentti laissa 328/2001, 5 §:n 2 momentti laissa 564/1978, 5 §:n 3 momentti sekä 5 a, 8, 10 ja 11 § laissa 1085/1992 sekä 7 § osaksi laissa 328/2001, seuraavasti:

1 §

Raskaus voidaan tämän lain säännöksiä noudattaen raskaana olevan pyynnöstä keskeyttää kahdenteentoista raskausviikkoon saakka.

2 §

Jos raskaana oleva terveydentilansa tai muun vastaavan syyn vuoksi ei kykene esittämään pätevää pyyntöä raskauden keskeyttämiseen, se voidaan suorittaa hänen laillisen edustajansa hakemuksesta, jos painavat syyt puoltavat toimenpidettä.

4 §

Henkilölle, jolle on suoritettu raskauden keskeyttäminen, on annettava ehkäisyneuvontaa, niin kuin siitä asetuksella tarkemmin säädetään.

5 §

Keskeytystä pyytävälle tulee tutkimusten jälkeen antaa välittömästi tarvittavat tiedot ja lääkemääräykset raskauden keskeyttämisen suorittamiseksi. Keskeytystä pyytävä on tarvittaessa ohjattava kirurgiseen raskauden keskeyttämiseen.

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto voi erityisistä syistä antaa luvan keskeytykselle kahdennentoista raskausviikon jälkeen, ei kuitenkaan kahdennenkymmenennen raskausviikon jälkeen.

Lakialoite LA 82/2020 vp

5 a §

Sen estämättä, mitä 5 §:ssä säädetään, Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto voi antaa luvan raskauden keskeyttämiseen, jos lapsivesi- tai ultraäänitutkimuksella, serologisilla tutkimuksilla taikka muulla vastaavalla luotettavalla tutkimuksella on todettu vaikea sikiön sairaus tai ruumiinvika, ei kuitenkaan kahdennenkymmenenneljän raskausviikon jälkeen

7 §

Milloin raskaana oleva on vaikean sairauden tähden saanut erityishoitoa, on lääkärin ennen päätöksen tekoa hankittava, mikäli mahdollista, naista sairauden vuoksi hoitaneelta lääkäriltä tämän terveydentilaa koskevat tiedot.

8 §

Lääkkeellinen raskauden keskeyttäminen voidaan suorittaa sellaisessa terveydenhuollon toimintayksikössä, jossa on riittävä osaaminen ja edellytykset keskeytyksen suorittamiseen.

Aborttia suorittavana lääkärinä voi toimia jokainen valtion, kunnan tai kuntayhtymän palveluksessa oleva lääkäri taikka Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston määräämä muu lääkäri.

Kirurginen raskauden keskeyttäminen suoritetaan Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston tähän tarkoitukseen hyväksymässä sairaalassa. Suorittajalääkärinä voi toimia jokainen saanut sairaalan palveluksessa oleva laillistettu lääkäri.

9 §

Kun raskauden keskeyttämiseen on ryhdyttävä 1 §:n perusteella eikä keskeyttämisen edellytysten tutkiminen 5 §:n 3 momentissa tai 5 a §:ssä säädettyssä järjestyksessä tai keskeyttämisen suorittaminen 8 §:ssä tarkoitetussa yksikössä voi siitä aiheutuvan viivytyksen takia tai muusta syystä tapahtua raskaana olevan henkeä tai terveyttä vakavasti vaarantamatta, saa laillistettu lääkäri suorittaa raskauden keskeyttämisen sanottuja säännöksiä noudattamatta.

10 §

Tämän lain Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolle kuuluvat asiat käsitellään raskaudenkeskeyttämis- ja steriloisasioiden lautakunnassa, niin kuin siitä asetuksella tarkemmin säädetään.

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston on käsiteltävä 1 momentissa mainitut asiat kiireellisinä. Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston asiasta antamaan päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

11 §

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston on valvottava, että lääkärit pyrkivät noudattamaan tämän lain mukaisissa tehtävissä tasapuolista ja yhdenmukaista käytäntöä.

15 §

Raskauden keskeyttämistä koskevissa asioissa käytettävien lomakkeiden kaavat vahvistetaan sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella. Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella voidaan lisäksi tarvittaessa antaa tarkempia säännöksiä raskauden keskeyttämistä koskevien asioiden käsit-

Lakialoite LA 82/2020 vp

telystä. Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston on ohjattava terveydenhuollon ammattilaisia yhdenmukaiseen käytäntöön keskeyttämisperusteiden tulkinnassa.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____ .

Helsingissä 11.11.2020

Mai Kivelä vas
Saara-Sofia Sirén kok
Atte Harjanne vihr
Pia Lohikoski vas
Bella Forsgrén vihr
Juho Kautto vas
Veronika Honkasalo vas
Johannes Yrttiaho vas
Jussi Saramo vas
Jari Myllykoski vas
Markus Mustajärvi vas
Katja Hänninen vas
Mari-Leena Talvitie kok
Paavo Arhinmäki vas
Matti Semi vas
Hanna Sarkkinen vas
Anna Kontula vas
Eva Biaudet r
Johan Kvarnström sd
Saara Hyrkkö vihr
Mari Holopainen vihr
Merja Kyllönen vas
Satu Hassi vihr
Elina Lepomäki kok
Outi Alanko-Kahiluoto vihr
Tiina Elo vihr
Inka Hopsu vihr